

lálhatnak arra a megerősítésre, amely felbátorítja őket a keresés félelem nélküli folytatására.

Csak ha már kapcsolatba léptünk saját életünk élmenyeivel, s megtanultunk figyelni a megszabadulás és az új élet iránti belső vágyakozásunkra, ismerhetjük fel, hogy Jézus nemcsak beszélt, hanem kezét is nyújtotta felénk a legszemélyesebb szükségünkben. Az evangélium nem csupán megjegyzésre méltó szavak gyűjteménye. Üzenete az egyéni emberi létállapotunkra adott válasz. Az egyház nem olyan intézmény, amely a szabályai követésére kényszerít bennünket, hanem emberek közössége, amely arra hív bennünket, hogy asztalánál éhségünket csillapítsuk, és szomjunktól oltsuk. A tantételek nem idegen formulák, amelyekhez tartanunk kell magunkat, hanem a legmélyebb emberi tapasztalatok lejegyzései, amelyek az időt és a teret túllépve, generációról generációra fényként adódnak tovább a sötétségben.

Mi értelme van azonban fényről beszélni azoknak, akik nem érzékelik sötétségüket? Miért is említenénk valakinek az Utat, aki nem látja, hogy számos ösvény létezik? Hogyan vágyakozhat valaki az igazságra, ha azt sem tudja, léteznek kérdések? Nem meglepő, hogy sokan unalmasnak, fölöslegesnek és szükségtelennek látják a hittanoktatást, s arról panaszkodnak, hogy öröm helyett félelmet kelt, spirituális szabadság helyett szellemi börtönbe zár. Ám azok, akik már megtalálták a nyugalom és belső egyedüllet helyét, és figyelemmel hallgatták a saját szívükből fakadó kérdéseket, azt is meg fogják látni, hogy az ilyen helyen elhangzó szavak nem a megbántást, hanem a gyógyítást szolgálják.

A feltárás és a megerősítés tehát a tanár-diák viszony két fontos vetülete. Mindkettő azt mutatja, hogy a tanulók nem szegény, szűkölködő, tudatlan koldusok, akik a tudás letéteményese elé járulnak, hanem valóban a vendégekhez hasonlatosak, akik látogatásukkal megtisztelik a házat, s nem távoznak anélkül, hogy a vendégséghez hozzá ne járultak volna valamivel. Ha a tanításra a vendégszeretet egyik formájaként tekintünk, talán megszabadíthatjuk valóságos súlyát egy résztől, s újra részünk lehet a szárnyalás pillanataiban.

Ahogy a szülők kísértésbe eshetnek, és tulajdonuként kezelhetik a gyermekeiket, a tanárok is hasonlóan állhatnak a tanítványaikhoz. A tanárok egy része lehangoltá válik és elkedvetlenedik a túlzott felelősség-érzettől. Szomorúak lesznek, sőt büntudatuk lehet, ha a diákok nem fogadják el gondolataikat, tanácsukat vagy javaslataikat, s gyakran nagyon szenvednek az alkalmatlanság érzésétől.

Ha tanárok vagyunk, fontos ésszel tartanunk, hogy a tanítványainkat nem préselhetjük bele a jóra való élet egyetlen üdvözítő formájába sem, mivel csak átmenetileg a vendégeink, s már több helyen jártak vendégségben ez előtt. A diákokkal való viszonyunk elsősorban a segítségünk felajánlása a kereső-kutató tanulók számára, hogy az elméjüket és szívüket érő sokféle benyomás között eligazodhassanak, s felfedezhessenek olyan gondolati és érzelmi mintázatokat, amelyekre a saját életüket építhetik. Támogató jelenlétünkkel biztonságos határokkal övezett teret kínálhatunk, amelyen belül a

tanulók feladhatják védelmi állásaikat, s áttekinthetik saját élettapasztalatukat, annak minden erősségével és gyengeségével együtt, hogy ráleljenek egy követésre érdemes útközpontra. Tanárként gondolkodásra kell ösztönöznünk tanítványainkat, amely a jövő képének körvonalazódásához vezet – az övékéhez, nem a miénkhez.

Azt is be kell látnunk azonban, hogy sok diák annyira belefáradt már az oktatási intézmények követelményeibe, és olyan gyanakvással fogad mindenkit, aki valami újat vár el tőle, hogy nemigen tud nyitottan viszonyulni egy valóban vendégszerető tanárhoz, és nem képes vállalni a bizalom – a tanárba és az önmagába vetett bizalom – kockázatát. Másrészt viszont az is igaz, hogy sok lelkes tanár már annyira belefáradt abba, hogy „elérjen” a diákjaihoz, s annyira kimerült a szerteágazó és sokszor személytelen oktatási gépezet által rárótt terhektől, hogy vendégszeretete gyorsan védekezéssé degradálódik. A tanárok a feltárás és a megerősítés helyett követelnek és rendszabályoznak, ráadásul néha kitornek és elégtételt vesznek. Ezért hát nem meglepő, hogy sok iskolának jobban megy a megkeseredett riválisok termelése, mint a befogadó, érzékeny vendéglátók képzése.

(Forrás: *Nyújtsd kezed. A spirituális élet három mozdulata, Ursus Libris, Budapest, 2007, a „Tanárok és diákok” című alfejezet: 88–95.*)

SIMONE WEIL

KEGYELEM ÉS NEHÉZKEDÉS (RÉSZLET)

“Te nem érdekel engem.” Olyan beszéd ez, amit senki ember nem intézhet egy másik emberhez anélkül, hogy szeretetlenséget ne követne el és sebet ne ejtne az igazságon.

“A te személyed nem érdekel engem.” Ez a kifejezés viszont helyet kaphat két közeli barát szövegében, anélkül, hogy

megsértene azt, ami barátságukban a legérzékenyebb.

Hasonlóképp megalázkodás nélkül mondhatjuk: Az én személyem nem számít, de nem azt, hogy „Én nem számítok”. (...)

Minden emberben van valami szent. De ez nem a személye. Nem is maga az emberi személyiség. Hanem egyszerűen maga az ember. Úgy, ahogy van. Egy járókelő az utcán; karja hosszú, szeme kék, gondolatai ismeretlenek, de lehetnek akár a leghétköznapibbak.

Számomra nem a személyisége, nem is a benne megjelenő személyiség az ami szent. Hanem ő maga. Teljes egészében. Szeme, karja, gondolatai, az egész ember. Semmit

benne meg nem sérthetek anélkül, hogy végtelen lelkiismeret-furdalásaim ne támadnának.

Ha egyedül személyisége lenne szent a számomra, nyugodt szívvel kivághatnám a szemét. Vakon is épp annyira személy maradna, mint azelőtt. Személyiségét nem csorbítanám. Egyedül a látását semmisíteném meg.

Lehetetlen meghatározni az emberi személyiség tiszteletben tartását. Nem csupán szavakba foglalni lehetetlen. Számos világitó eszmével vagyunk így. De ezt a fogalmunkat, mint fogalmat sem tehetjük magunkévá; maga a némán működő gondolat sem tudja megragadni, körülhatárolni. ()

Valójában mi akadályoz hát meg abban, hogy kivájam egy ember szemét – ha egyszer módomban áll és örömet lelem benne?

Holott teljes egészében szent előttem, mégse az minden vonatkozásában, minden fokozatában. Attól még épp nem szent, mert hosszúnak találok karját, (kéknek a szemét) vagy talán köznapinak vélem a gondolkodásmódját. Ha herceg, nem attól szent, hogy herceg. Ha rongyszedő, nem azért, mert rongyszedő. Mindebben semmi, de semmi sincs, ami ráemelt kezem visszatarthatná.

Az, ami kezemet visszatarthatná, egyedül az, hogy tudom, ha valaki kivájná a szemét, lelkéig hasítana a gond, hogy rosszat tetted vele.

Él a gyerekkor kezdetétől, a bölcsőtől a sírig valami az emberi szív mélyén, ami minden elkövetett és elszünetelt bűn, s megtapasztalt és megrögzött rossz ellenére, változatlanul elvárja, hogy jót tegyenek vele és ne rosszat. És ez az a valami, ami mindenekfelett szent minden egyes emberben A jó egyedüli forrása a szentnek. Semmi se szent, ami nem jó, vagy ne volna kapcsolatos a jóval.

De ez a mély, gyermeki része a szívnek, mely mindig valami jóra vár, semmiben se játszik közös szerepet azzal, amit követelőzésnek nevezünk. A kisfiú, amikor féltékenyen lesi, nem kapott-e bátyja nálánál nagyobb darabka süteményt – lelke tökéletesen más, sokkalta felületesebb sugallatának esik áldozatául. Az igazság szónak két nagyon különböző jelentése van, mik a lélek két különböző részéhez, sugallatához igazodnak. Egyedül az első a fontos.

Valahányszor föltör egy emberi szív mélyéről a gyermeki panasz – mit maga Krisztus sem tudott viszatartani: “Miért cselekesznek rosszat velem?” -, bizonyos, hogy igazságtalanság történt. Mivel ha a panasz – ahogy az gyakran megesik – egyszerűen félreértésből ered, ilyen esetekben a felvilágosítás elégtelenségében rejlik az igazságtalanság. Azok, akik másokból ilyen kiáltást kényszerítenek ki, jellemük és az adott pillanat szerint más és más kísértésnek engednek. Egyesek bizonyos perceikben örömeiket lelik e jalkiáltásban, sokan mások nem is tudják, hogy elhangzott, mivel ez a kiáltás csendes, és egyedül a szív rejtekében visszhangzik szüntelenül. A két lelkiállapot között szorosabb a rokonság, mint azt látszatra gondolnánk. A második az elsőnek csak enyhébb változata; olyan bűn, aminek elkövetésében a “tudatlanság” elemét szívesen

vállaljuk, mert hízelgő és maga sem mentes a gyönyörtől. (...)

Azoknál, akik túl sok csapást szenvedtek el – mint amilyenek a rabszolgák voltak –, a szív ama része, melynek a rosszra meglepetten kellene fölkiáltania, legtöbbször halottnak bizonyul. Halott, de soha sem egészen. Csupán kiáltani nem tud már. Megrekedt a süket és szakadatlan nyöszörgés állapotában. De még azoknak a kiáltása, kikben e képesség töretlenül megmaradt, azoknak a kiáltása se jut el, se kívül se belül a folyamatosan megfogalmazott beszédig. Legtöbbször minden efféle szó eleve kudarcra van ítélve.

Ez annál inkább kikerülhetetlen, mivel azok, akik legtöbbször tapasztalják, hogy rosszat követnek el ellenük, nem mások, mint éppen azok, akik legkevésbé tudnak beszélni. Alig van gyötrelmesebb valami, mint a büntetőtörvényszék előtt látni egy szerencsétlent, ahogy össze-vissza dadog, miközben a bíró elegáns mozdulatokban, finoman élődik vele.

A közvélemény szabadságában, intelligenciánk kivételével valamennyi képességünk közül igazában egyedül szívünknek ama része érdekelt, mely a rossz ellen kiált. De mivel e kiáltás legtöbbször egyáltalán nem lel szavakra, a szabadság alig jelent valamit számára. Ezért a köznevelésnek kellene eleve olyannak lennie, hogy lehetőség szerint minél több kifejezési eszközzel siessen a segítségére. Oly kormányzat kellene továbbá, mit a közvélemény szóhoz juttatásában nem is annyira a szabadság biztosítása, mint inkább egyféle csendes és figyelő atmoszféra jellemezne, melyben még e gyenge és ügyetlen kiáltás is hallhatóvá válna. S végezetül olyan intézményekre lenne szükségünk, hol olyan emberek jutnának szerephez, kik vágnak arra, hogy meghallják és megértsék e kiáltást.

Világos, hogy egy olyan párt, mely az uralomra jutás vagy a kormányzóhatalom megőrzésének gondjában él, e kiáltásból csupán a lármát hallja ki. Reagálása attól függ, hogy e láрма erősíti vagy gyengíti saját propagandája zaját. De egyik esetben se lesz képes arra, hogy jövőbe látó és gyengéd figyelemmel kihallja és fölismerje e zajok rejtett jelentését.

Valamivel enyhébb fokon, de érvényes ez a többi szervezetre is, miket megfertőztek és utánzásra csábítottak a pártok (azzal, hogy pártharcuk szinte az egész közéletet dominálja) – minden szervezetre érvényes, beleértve például a szindikátusokat, vagy magukat az egyházakat is.

Értsük meg, hogy a pártok és hasonló szervezetek tökéletesen idegenül állnak a szellem gondjaival szemben.

Amikor a gondolatszabadság a különböző szervezetek propagandasabadságát jelenti, a lélek ama része, mely egyedül érdemel szabadságot, nem juthat szóhoz. Vagy ha igen, alig hangosabban, mint a totalitárius rendszerekben.

Nos, ez a helyzet abban a demokráciában, ahol a pártok erőjátéka szabályozza a hatalom megosztását, vagyis abban a rendben, amelyben mi, franciák élünk, s amit mai napig demokráciának nevezünk. Mivel hogy nem ismerünk másfélét. Helyébe valami jobbat kellene hát kitalálnunk.

Ha ily módon a fenti kritériumot bármelyik más intézményünkre alkalmazzuk is, az eredmény mindig ugyanaz lesz.

A személyiség nem szolgálhat számunkra kellő eligazításul. A riadt kiáltás, mit a lélek mélyéről a ránk mért rossz csal elő, sosem személyes jellegű. Ilyen kiáltást sosem fa-